

Косович Ольга Василівна,
*доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри романо-германської філології
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка*

Чорній Раїса Петрівна,
*кандидат філологічних наук, доцент
кафедри романо-германської філології
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка*

ХУДОЖНЄ СЛОВО ЯК ІНСТРУМЕНТ ОВОЛОДІННЯ МОВЛЕННЄВИМИ КОМПЕТЕНЦІЯМИ

В освітньому процесі, вивчення мови та літератури є взаємопов'язаним. З однієї сторони, література слугує базисом для роботи та вдосконаленням мовленнєвих компетенцій, а з іншої, дозволяє проаналізувати мовленнєві тенденції та культурні особливості окремого періоду через наявні художні прийоми.

При вивченні іноземної мови, окрему увагу варто звернути на домашнє читання, як різновид читання, що є одним із основних видів діяльності у процесі мовної підготовки студентів.

Дослідженням ролі домашнього читання при вивченні іноземної мови присвячені роботи Н. Склярєнко, О. Тарнопольського, Н. Бориско, В. Євченко, А. Кузьменко, К. Ігошева, С. Сидорєнко, І. Скрипник, Н. Станкевич, М. Рябих, О. Чоботаря.

Процес підбору дидактичного матеріалу для вивчення іноземної мови враховує індивідуальні та професійні запити студента. Відтак, для нас близькою є думка М. Бахтіна про те, що дидактичний потенціал художнього твору, що криється у силі слова, впливає на реципієнта, породжує емоційно-сміслову відповідь, продукує «діалогічне спілкування».

Роль художнього слова в освоєнні іншомовної складової полягає у можливості засвоєння іноземної мови через синтезування різних мовних категорій у процесі читання художньої літератури. З однієї сторони, читання

розглядається як основа для мимовільного засвоєння мовних елементів через процес опосередкованої комунікації з письменником, зокрема увага звертається на сприйняття змістової інформації тексту. З іншої сторони, важливим компонентом є емоційно-естетичне сприйняття лексеми у художньому обрамленні, що відображає домінантні тенденції культури мови, що вивчається.

Підтримуючи думку Д. С. Наливайко про те, що «будівельним матеріалом» і засобом вираження в літературі є слово, а слово – це дійсність думок та переживання...» [2, с. 13], вважаємо за необхідне розглядати домашнє читання, базуючись на ключових завданнях літературної освіти, виховний потенціал художнього слова. Адже «художній твір – продукт і мовно-естетичний знак певної національної культури, тому всі його переваги (нестандартна структура, образність мови, підтекст, інтерпретаційний потенціал) водночас є неймовірною перешкодою для розуміння представниками іншої мови й культури» [3, с. 128–129].

Читання загалом та домашнє читання зокрема, активізує міжкультурне спілкування, особливо коли мова йде про майбутніх фахівців-словесників, знавців іноземної мови. В процесі самостійного читання художнього твору особлива увага звертається на формування «всіх складових комунікативної компетенції, з урахуванням соціокультурного компоненту, розвитку навичок та умінь розуміння соціокультурного фону художнього тексту, його проблематики і художньо-стилістичних особливостей, розвитку культури мовлення, навчання сприйняття іноземної мови у певному жанрово-стильовому і культурологічно-часовому контексті» [4, с. 128–129].

Навчально-керуюча функція художнього твору полягає у правильному підборі тексту, враховуючи, тематику, проблематику твору та відповідатиме рівню знань студента, а розроблений комплекс завдань сприятиме активізації навичок комунікативної компетенції та мовленнєвої діяльності. Так, студенти мають змогу познайомитися з представником зарубіжної літератури та культури, заглибитися в світ першоджерела «особисто», без посередництва третьої сторони – перекладача, а згодом ще і попрактикуватися у відтворенні рідною мовою спочатку невеликих уривків оригінального тексту, а з часом можливо і

перейти до більш серйозної інтерпретаційної діяльності, генеруючи нові переклади. Погоджуємось з думкою Н.Р. Грицак, що «формування читацької діяльності здобувачів вищої освіти передбачає набуття необхідного читацького досвіду, розвиток читацької стратегії та читацького інтересу, що у сукупності створюють підґрунтя для формування особистісної читацької практики, яка є індикатором професійної майстерності майбутнього філолога» [1, с. 216].

Відтак, для домашнього читання підходять художні твори різного роду та жанру. На початковому етапі вчитель сам повинен підібрати художні твори для опрацювання, які б виокремлювалися мотиваційно-стимулюючою складовою (захоплююча інформація про автора твору, цікавий, інтригуючий заголовок, передумови написання художнього зразка, тощо), до прикладу, можна скористатись оповіданнями В. С. Моема чи Гі де Мопассана. Для кращого оперування мовленнєвими конструкціями, для домашнього читання рекомендуємо використовувати сучасні автентичні тексти. З однієї сторони, такий підхід дозволить оволодіти мовою сьогодення (сленгові лексичні одиниці, фразеологізми тощо), а також збагатити студента новим інтелектуально-естетичним багажем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грицак Н.Р. Проблема читання художньої літератури у контексті сучасних реалій. Слово. Стратегії. Інновації : колективна монографія / за заг. ред. О. Турко, О. Янкович. Тернопіль: Осадца Ю.В. 2022. С. 211–237.
2. Наливайко Д. С. Искусство: направления, течения, стили. Київ: Мистецтво, 1981. 288 с.
3. Станкевич Н. Види коментарів до читання художніх текстів у навчанні української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2019. Випуск 14. С. 128–139. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/collections/index.php/ukrinos/article/viewFile/2727/2889>
4. Євченко В. В., Сидоренко С. І. Використання домашнього читання як засобу формування комунікативної компетенції студентів. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/425/1/04evvkks.pdf>